

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

Doğan ve Keser - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:50193/99 ve 50197/99)

NİHAİ KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

© T.C. Dışışleri Bakanlığı, 2011. Bu gayrıresmi özet çeviri Dışışleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Dışışleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı'na atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan (no:50193/99 ve 50197/99) başvuru no'lu davanın nedeni Türkiye Cumhuriyeti uyruklu Sinan Doğan ve Aydın Keser ("Başvuranlar"), 13 Temmuz 1999 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Sözleşmesinin "AİHS" ("Sözleşme") 34. maddesi gereğince Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne "AİHM" yaptığı başvurdur.

Başvuranlar Malatya'da avukat olan Sn. Y.I. Koluçak tarafından temsil edilmişlerdir.

OLAYLAR

I. DAVA KOŞULLARI

Sırasıyla 1976 ve 1973 doğumlu başvuranlar Sinan Doğan ve Aydın Keser başvurunun yapıldığı sırada Elbistan cezaevinde tutukluydular.

Başvuranlar 3 Nisan 1998 tarihinde Tunceli Emniyet Müdürlüğü terörle mücadele şubesi tarafından yasadışı örgüt olan TDKP'ne (Türkiye Devrimci Komünist Partisi) mensup olduklarından şüphe edildiğinden tutuklanarak göz altına alınmıştır.

Başvuranlar 13 Nisan 1998 tarihinde Tunceli Cumhuriyet Savcısı tarafından dinlenmiş daha sonra hakkında tutuklama kararı alan Tunceli sulh hakimi önüne çıkarılmışlardır.

Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi "DGM" Cumhuriyet Başsavcısı 22 Nisan 1998 tarihli iddianamesiyle başvuranları silahlı çeteye yardım yapmakla suçlayarak Türk Ceza Kanunun "TCK" 169. maddesi ve 3713 sayılı terörle mücadele kanunun 5. maddesi uyarınca haklarında mahkumiyet kararının alınmasını talep etmiştir.

Başvuranlar biri askeri hakim olmak üzere üç hakimden oluşan DGM önüne ilk olarak çıkarıldıklarında sadece TDKP adına propaganda faaliyetlerinde bulunduklarını kabul etmişlerdir.

DGM 3 Kasım 1998 tarihli kararlar başvuranları kendilerine yöneltilen olaylardan suçlu bulmuş ve yasa dışı örgüte mensup olmaktan on iki yıl altı ay hapis cezasına çarptırmıştır. DGM, kararında, soruşturma esnasında başvuranların itham edildikleri suçları işlediklerini kabul ettiklerini belirtmiştir. DGM ayrıca, dosyada bulunan kanıtlara göre başvuranların yasadışı örgüte malzeme sağladıkları ve örgüt adına propaganda faaliyetlerinde bulundukları ortaya çıkmaktadır.

Başvuranlar 23 Kasım 1998 tarihinde 3 Kasım 1998 tarihli kararın temyizine gitmişlerdir. Başvuranlar savunmalarında 168. maddede ifade edildiği gibi itham edildikleri suçları oluşturan unsurların bu durumda oluşmadığını öne sürmüş ve ilk derece mahkemesinin eylemlerinin hukuki nitelendirmesine itiraz etmişlerdir.

Yargıtay 21 Nisan 1999 tarihinde temyize gidilen kararı onamıştır.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, kendilerini yargılayan ve mahkum eden DGM'nin, bünyesinde bir askeri hakim bulundurması nedeniyle, kendisine hakkaniyete uygun yargılamayı garanti eden "tarafsız ve bağımsız bir mahkeme" olamayacağını öne sürerek AİHS'nin 6§1 maddesinin ihlal edildiğini iddia etmişlerdir.

A. Kabuledilebilirlik hakkında

Hükümet, AİHM'yi, AİHS'nin 35. maddesine uygun olarak altı ay kuralına uyulmadığından DGM'nin oluşumuna ilişkin başvuruyu reddetmesini talep etmiştir. Hükümet, DGM'nin tarafsız ve bağımsızlıktan yoksun olmasına ilişkin şikayet hakkında verilen iç nihai kararın aynı mahkeme tarafından verilen karar olduğunu ileri sürmüştür. Bu bağlamda, Hükümet ne DGM'nin ne de Yargıtay'ın, olayların meydana geldiği dönemde DGM'lerin yapısı ile ilgili iç mevzuata dayalı olarak bu hususta bir karara varmaya yetkili olduklarını savunmaktadır. Sonuç olarak, başvuranların DGM'nin karar tarihi olan 3 Kasım 1998 tarihinden itibaren altı ay içinde başvurularını yapmaları gerekmektedir. Oysa başvurular 13 Temmuz 1999 tarihinde yapılmıştır. Hükümet, kanıt olarak AİHM'nin içtihat kararlarına atıfta bulunmuştur (Bayram ve Yıldırım-Türkiye (karar), no:38587/97, 29 Ocak 2002).

AİHM, Özdemir-Türkiye davasında benzer bir itirazı reddettiğini hatırlatmıştır (no: 59659/00, § 26, 6 Şubat 2003). Daha önce aldığı bu karara karşı bir karar almak için hiçbir gerekçe görmemiş ve Hükümetin itirazını reddetmiştir.

AİHM, Hükümetin itirazlarını reddetmiştir. AİHM, içtihat kararlarından çıkan kriterler ışığında (Bkz. Çıraklar-Türkiye, 28 Ekim 1998 tarihli karar, 1998-VII) ve elinde bulunan unsurların tümü göz önünde bulundurulduğunda, başvuruların esasının da incelenmesi gerektiği kanaatine varmıştır. Ayrıca başvuruların kabuledilemez bulunması için hiçbir gerekçe bulunmadığını eklemiştir.

B. Esasa ilişkin

AİHM, geçmişte de birçok defa benzer olayların meydana geldiği sözü edilen durumlarla ilgili sorunlara benzer sorunları ortaya çıkaran sonuçlarını birçok kez incelemiş ve AİHS'nin 6§1 maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir (Bkz. sözü edilen Özel kararı, §§33-34 ve Özdemir kararı, §§35-36).

AİHM mevcut davayı incelemiş ve Hükümetin, söz konusu durumu farklı bir sonuca ulaştırabilecek ne bir olay ne de bir delil sunduğuna itibar etmektedir. TCK'nun öngördüğü ve cezalandırdığı suçlar hakkında DGM'ye çıkarılan başvuranlar, aralarında askeri hakim de bulunduğu mahkeme heyeti önüne çıkmaktan çekindiklerinin anlayışla karşılanacağını belirtmektedir. Bu nedenden dolayı, başvuranlar, DGM'nin bu türden davalara ters düşen değerlendirmelerle haksız yere yönlendirilmelerine izin vermesinden haklı olarak çekinmektedirler. Böylece, bu mahkemenin tarafsızlığı ve bağımsızlığı hakkında başvuranlar tarafından duyulan şüpheler objektif olarak kanıtlanmaktadır. (Incal-Türkiye, 9 Haziran 1998 tarihli karar, 1998- IV, S.1573, §72 *in fine*).

Sonuç olarak AİHM, Malatya DGM'nin başvuranları yargıladığı ve cezalandırdığı sırada AİHS'nin 6§1 maddesi uyarınca tarafsız ve bağımsız bir mahkeme olmadığı kanaatine varmaktadır.

II. SÖZLEŞMENİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

Sözleşmenin 41. maddesi gereğince,

A. Maddi ve Manevi Tazminat

Başvuranlar sırasıyla maddi ve manevi tazminat adı altında 10 000 euros (EUR) talep etmişlerdir.

Hükümet görüş bildirmemiştir.

İddia edilen maddi zarara ilişkin olarak AİHM, AİHS'ye aykırılık mevcut olmadığına, DGM önünde sonuçlanan yargılama usulünün sonucu üzerinde değerlendirmeye gitmemiştir. Sonuç olarak başvurulara bu bağlamda zararın tazminini kabul etmemiştir (Bkz. Findlay-İngiltere, 25 Şubat 1997 tarihli karar, 1997-I, s.284, § 85).

İddia edilen manevi zarara gelince, AİHM, dava şartlarında, tespit edilen ihlalin hakkaniyetli bir tatmin oluşturduğuna dikkati çekmektedir (sözü edilen Çıraklar kararı, §49).

AİHM, bir başvuran hakkında verilen mahkumiyetin, 6§1 maddesine göre tarafsız ve bağımsız olmayan bir mahkeme tarafından verildiği sonucuna vardığında, prensip olarak en uygun tazminin, zamanında, tarafsız ve bağımsız bir mahkeme tarafından başvuruyu yeniden yargılamanın olacağı kanaatine varmıştır (sözü edilen Gençel kararı, § 27).

B. Masraf ve Harcamalar

Başvurular hiçbir gerekçe göstermeksizin konuyu Mahkemenin yorumuna bırakmıştır.

Hükümet görüş bildirmemiştir.

AİHM, konu hakkında elinde bulunan unsurlar ve içtihatlar göz önünde bulundurarak, 2 000 Euros (EUR) tutarının ortak olarak başvuranlara tahsis edilmesinin uygun olacağı kanaatine varmıştır.

C. Temerrüt faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı basit faize dayalı olarak %3 'lük bir faiz oranı uygulanacağını belirtmektedir.

BU SEBEPLERDEN ÖTÜRÜ MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE

Başvuruların kabuledilebilir olduğuna;

Malatya DGM'nin tarafsızlıktan ve bağımsızlıktan yoksun olması nedeniyle Sözleşmenin 6§1 maddesinin ihlal edildiğine;

Mevcut kararın tek başına manevi tazminat için yeterli olduğuna karar vermiştir.

a) Bu kararın, AİHS'nin 44§2 maddesine göre kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek KDV ve pul, harç ve masraflarla birlikte, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'sına çevrilmek üzere mahkeme masrafları için Savunmacı Hükümetin 2 000 EUR'nun (iki bin euro) ortak olarak başvuranlara ödemesine;

b) Belirtilen süre bitiminden ödemenin yapıldığı tarihe kadar geçen süre için, yukarıda belirtilen tutara, Avrupa Merkez Bankasının kredi faiz oranına yüzde üç puan eklenmek suretiyle gecikme faizi uygulanmasına;

Hakkaniyete uygun tazminata ilişkin diğer taleplerin reddine oy birliğiyle karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak verilmiş ve 24 Haziran 2004 tarihinde, İçtüzüğün 77.maddesinin 2.ve 3. fıkraları uyarınca yazılı olarak tebliğ edilmiştir.